

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 7915/21

לפני: כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ע' גרוסקופף

המערער: ד"ר עוזי צוק

נגד

המשיבים: 1. אורט ישראל, חברה לתועלת הציבור
2. צבי פלג

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-
יפו מיום 8.9.2021 אשר ניתן במסגרת תנ"ג - 24701-02-
19 על ידי כבוד השופטת רות רונן

תאריך הישיבה: ט' באדר התשפ"ג (2.3.2023)

בשם המערער: עו"ד נירה להב
בשם המשיבה 1: עו"ד אסף ביגר
בשם המשיב 2: עו"ד אבי וינרוט; עו"ד אריק מגידש

פסק-דין

השופט ע' גרוסקופף:

1. עניינו של הערעור שלפנינו בפסק דינה של המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב – יפו (כב' השופטת רות רונן) הדוחה בקשה שהגיש מר עוזי צוק (להלן: המערער או מר צוק) לאישור תביעה נגזרת בשם אורט ישראל, חברה לתועלת הציבור (להלן: אורט) נגד מר צבי פלג, מנכ"ל אורט היום ובזמנים הרלוונטיים לבקשת האישור (להלן: המשיב או מר פלג).

2. בתמצית שבתמצית: מר צוק שימש עד ליום 20.11.2018 כיו"ר דירקטוריון אורט, והיה בעל מניות בה עד ליום 13.7.2020. הבקשה מושא הערעור לאישור תביעה נגזרת בשם אורט הוגשה נגד מר פלג, אשר מכהן מזה כעשרים שנה כמנכ"ל אורט,

ואשר שימש באורט בתפקידים שונים משנת 1967. עניינה של הבקשה בטענה כי המשיב הפר את חובותיו כנושא משרה כלפי אורט, ובראשן את חובות הנאמנות שהוא חב לה. נטען, כי בשנת 2002 המשיב הביא לכך שאורט תתקשר בהסדר עם קרנות הפנסיה מקפת (מקפת מרכז לפנסיה ותגמולים אגודה שיתופית בע"מ ומקפת ניהול קרנות פנסיה ותגמולים בע"מ), באופן שהטיב את מצבו על חשבונה של אורט (להלן: הוטר 2002). זאת, מבלי שהתקבלו לכך האישורים הדרושים לעסקה בניגוד עניינים על פי דיני התאגידים.

3. בית משפט קמא דחה את הבקשה לאישור תביעה נגזרת בראש ובראשונה מהטעם שהתביעה אותה מבקש המערער להגיש בשמה של אורט התיישנה, ומשנמצא כי לא מתקיים חריג המשעה את מירון ההתיישנות. ממילא, נקבע כי ניהולה של התביעה אינו לטובת החברה. כן נמצא כי המבקש אינו מתאים לשמש כתובע נגזר בשם החברה בשל ניגוד עניינים בו הוא מצוי. בשל אלה, כך נקבע, לא מתקיימים התנאים הקבועים בסעיף 198(א) לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: חוק החברות) לאישורה של בקשה להגיש תביעה נגזרת.

4. בערעור נטען כי נפלו טעויות בפסק דינו של בית משפט קמא המצריכות את התערבותו של בית משפט זה. כך, נטען כי בית משפט קמא טעה בפירוש הראיות שהציג המערער, אשר לדידו מובילות למסקנה כי מר פלג פעל על מנת להטעות את החברה לגבי הסדרי הפנסיה החלים לגביו ולא פעל לאישורו של הסדר 2002, שהיה לו בו עניין אישי, במנגנונים המתחייבים לפי חוק החברות. לעניין טענת ההתיישנות, נטען כי העובדות המגבשות את עילת התביעה התגלו רק בשנת 2018 ולפיכך מירון ההתיישנות הושעה עד למועד זה. עוד נטען כי אף מבלי להתייחס להשעיה האמורה של מירון ההתיישנות, הרי שהפרשות הפנסיה החודשיות שבוצעו 7 שנים טרם הגשת ההליכים מהוות "הפרות עיתיות מתמשכות" שבגינן מגיע לאורט פיצוי. לבסוף נטען כי לא קיים קושי בכך שהמערער ישמש כתובע נגזר, ולחלופין, כי ניתן להורות על צירופו של תובע נגזר נוסף.

המשיבים מצדם סמכו ידם על פסק דינו של בית משפט קמא. לכך הם הוסיפו כי יש לדחות את הערעור, בין היתר, מן הטעם שהמערער אינו כשיר לשמש כתובע נגזר כנדרש בסעיף 198(א) לחוק החברות. כך, משום שבקשת האישור נגועה בחוסר תום לב משווע ומשום שהמערער אינו בעל מניות או דירקטור באורט מזה זמן רב.

5. לאחר ששמענו באריכות את באי כוח הצדדים, הגענו למסקנה כי בהינתן הממצאים העובדתיים שקבע בית משפט קמא ביחס לסוגיית ההתיישנות, בהם לא מצאנו מקום להתערב, ובהינתן כי בית משפט קמא פירט ויישם נכונה את דיני ההתיישנות – יש מקום לדחות את הערעור על בסיס נימוקיו בפסק הדין. זאת, בהתאם לסמכות המסורה לנו לפי תקנה 148(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018.

6. התביעה אותה מבקש המערער לנהל בשמה של אורט היא תביעה לפיצויים בגין הנזקים שנגרמו לה לשיטתו בעקבות הסדר 2002 – הסדר שלטענת המערער נכרת בעקבות מעשי הטעיה שביצע המשיב תוך כדי הפרת חובת האמון שהוא חב לאורט. המדובר לפיכך בטענה כי אדם ביצע מעשה עוולתי בנקודת זמן מסוימת בעבר (בענייננו, כנטען, המשיב הביא את אורט להתקשר בהסדר 2002) ואותו מעשה גרם נזק מתמשך לזולתו (בענייננו, כנטען, אורט נאלצת לשאת שלא בטובתה בעלויות הסדר 2002). הכלל המשפטי החל במקרים מסוג זה בהתאם לסעיף 6 לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958 (להלן: חוק ההתיישנות), הוא שמירון ההתיישנות מתחיל במועד בו בוצע המעשה העוולתי – בענייננו הפרת חובת אמון (ראו: טל חבקין התיישנות 208 (מהדורה שנייה, 2021) (להלן: חבקין, התיישנות); ישראל גלעד התיישנות בדין האזרחי 154-155 (2022) (להלן: גלעד, התיישנות)). ככל שהנזק הוא חלק מיסודות התביעה, אזי המירון מתחיל במועד בו התגלה נזק משמעותי, דהיינו נזק שאינו עניין של "מה בכך" (ראו: גלעד, התיישנות, עמ' 168-172; חבקין, התיישנות, עמ' 190-191). במקרה בו עסקינן, האירוע העוולתי הנטען נגרם בשנת 2002, והנזק הנטען החל להיווצר מיד עם תחילת ביצועו – דהיינו בסמוך לכך. מכאן שלכאורה, ובטרם התייחסות להוראות בעניין השעיית מירון ההתיישנות, התביעה התיישנה בשנת 2009 או בסמוך לכך.

7. המערער טוען כי במקרה הנוכחי מתקיים החריג לכלל האמור הקבוע בסעיף 7 לחוק ההתיישנות, לפיו מירון ההתיישנות מושעה אם הנתבע נמנע מהגשת התביעה בשל התנהגות פסולה של התובע. המערער ביקש לבסס טענה זו על נוסחו החדש של סעיף 7 כפי שתוקן בשנת 2015 (להלן: הנוסח החדש). נוסח זה רחב יותר מהנוסח שנהג בתקופה בה החל (והסתיים) מירון ההתיישנות בענייננו (להלן: הנוסח הישן) (לדיון בהשוואה בין הנוסח הישן לחדש ראו רע"א 6938/19 אילני נ' ברוך (20.8.2020) וע"א 7225/19 עזבון המנוח חמדאן נ' עזבון המנוח חמדאן, פסקאות 63-66 (26.6.2022), וכן ראו גלעד, התיישנות, עמ' 296-313; חבקין התיישנות, עמ' 223-225, 230-236).

בענייננו נראה שיש לבחון את הטענות להשעיית מירון ההתיישנות בהתאם לנוסח הישן, וזאת נוכח הממצא העובדתי של בית משפט קמא כי לכל המאוחר בשנת 2005 הייתה לאורט, באמצעות נושאי משרה בה שאינם המשיב, ומר צוק בכללם, ידיעה בפועל על מכלול העובדות המהוות את עילת התביעה הנטענת (ראו פסקאות 60-67 לפסק הדין. להלכה בעניין גילוי על ידי תאגיד ראו גלעד, התיישנות, עמ' 278-282; חבקינ, התיישנות, עמ' 209). אם כך, הרי שתקופת 7 השנים הסתיימה לכל המאוחר בשנת 2012, במהלך חלוטו של חוק ההתיישנות בנוסחו הישן. לפיכך, בהעדר הוראה המחילה את הנוסח החדש באופן רטרואקטיבי, ומחייה בכך תביעות שהתיישנו על פי הדין שחל בשעתו, נראה כי הנוסח הישן הוא שמכריע בענייננו (ראו גלעד, התיישנות, עמ' 588-607; חבקינ, התיישנות, עמ' 134-135). לאור זאת, משלא מצאנו טעם להתערב בקביעות העובדתיות של בית משפט קמא, המוליכות למסקנה כי לא חל החריג הקבוע בסעיף 7 לחוק ההתיישנות בנוסחו הישן, הרי שמירון ההתיישנות ביחס לתביעה אותה מבקש המערער לנהל הסתיים, לכל המאוחר, בשנת 2012, למעלה ממש שנים טרם הגשת הבקשה.

8. מכלול הדברים הוא כי אין כל תוחלת לתביעה אותה מבקש המערער לנהל בשם אורט, שכן תביעה זו, ככל שהייתה מוגשת, הייתה צפויה להידחות בשל התיישנות. בכך די על מנת להצדיק את דחיית הערעור שלפנינו. מטעם זה לא ראינו מקום לעסוק בסוגיות האחרות בהן דן בית משפט קמא בפסק דינו המפורט, כטוב מומחיותו (ראו פסקה 76 לפסק הדין ואילך). עם זאת, מבלי למצות, נבקש לציין כי במקרה שלפנינו ניתן וראוי היה לדחות את הבקשה לאישור הגשת תביעה נגזרת גם על בסיס טעם מקדמי נוסף, שאינו נוגע לשאלת קיומה של עילת תביעה, אלא לשאלת היותו של המערער, המבקש להגיש תביעה נגזרת בשם אורט, תם לב. נבהיר בקצרה.

9. ניכר במר צוק כי הוא יוזם ומנהל את ההליכים בהם עסקין לא לשם טובת אורט, כי אם בעקבות סכסוך אישי מר בינו לבין מר פלג. כך במיוחד נוכח העובדה כי הוא חדל בינתיים להיות בעל כל אינטרס באורט – משהפסיק לשמש בתפקיד יו"ר הדירקטוריון ונשלל ממנו מעמדו כבעל מניות. במצב דברים זה, ספק גדול אם הגשת בקשה לניהול תביעה נגזרת על ידי מר צוק עומדת בדרישת הסיפא של סעיף 198(א) לחוק החברות: דהיינו, אם ניתן להשתכנע "כי התובע אינו פועל בחוסר תום לב" (ראו למשל, רע"א 5296/13 אנטורג נ' שטבינסקי, פסקה 16 (24.12.2013); רע"א 8185/18 שוחט נ' אאורה השקעות בע"מ, פסקה 12 (26.02.2019); רע"א 8243/21 גנוסר נ' חברת חשמל לישראל, פסקה 35 (16.2.2023); והשוו ת"צ (מחוזי מר') 5567-06-08 בר נ')

עטרת תעשיות 1996 בע"מ, פסקאות 32-34 (20.12.2010). וזאת יש לזכור – הכלי של תביעה נגזרת נועד על מנת לאפשר הגשת תביעות בשם החברה כאשר ניהולן הוא לטובת החברה; לא על מנת לאפשר התנגחות בנושאי המשרה המכהנים על ידי מי שחדל זה מכבר מלהיות בעל עניין בחברה, המבקש לבוא עימם חשבון משיקולים שבינם לבין טובת החברה אין דבר וחצי דבר.

10. סוף דבר – דין הערעור שלפנינו להידחות. המערער יישא בהוצאות כל אחד משני המשיבים בערעור בסכום של 30 אלף ש"ח (סה"כ 60 אלף ש"ח).

ניתן היום, כ"ח באדר התשפ"ג (3.2023.21).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ה נ ש י א ה